

KRYMINALISTYCZNA CHARAKTERYSTYKA CELOWEGO WYRZĄDZENIA USZCZERBKU NA ZDROWIU OSOBIE ODBYWAJĄCĄ KARĘ W POSTACI POZBAWIENIA WOLNOŚCI

Borovyk Andrii

*Międzynarodowy Uniwersytet Ekonomiczno-Humanistyczny im. akad. Stepana Demianczuka,
Rivne, Ukraina*

CRIMINALISTIC CHARACTERISTICS OF HUMAN DEGRADATION OF PERSONAL HEALTH CARE COMING PENALTY AS A VIOLATION

Borovyk Andrii

International Economic and Humanitarian University the name of academician Stepan Demyanchuk, Rivne, Ukraine

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УМИСНОГО ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ ЗДОРОВ'Ю ОСОБИ, ЯКА ВІДБУВАЄ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Боровик Андрій

*Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука,
Рівне, Україна*

Streszczenie. W artykule przeprowadzono analizę kryminalistycznej charakterystyki celowego wyrządzenia uszczerbku na zdrowiu osobie odbywającą karę w postaci pozbawienia wolności. Zbadano pojedyncze elementy charakterystyki kryminalistycznej mające praktyczne znaczenie, gdyż dają one możliwości uzasadnienia wersji dotyczącej osób zainteresowanych w wyrządzeniu uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonemu, a także dają możliwości wykorzystania wiedzy i możliwości ekspertyz sądowiczo-medycznych w procesie zbadania celowego wyrządzenia uszczerbku na zdrowiu osobie odbywającej karę w postaci pozbawienia wolności. Autor zaproponował, aby wykorzystywać ukierunkowanie informacyjno-poznawcze, które umożliwi w praktyce realizować retrospektywne i prospektywne modelowanie badanej działalności przestępczej oraz prognozować jej rozwój i odpowiednio planować dalszy przebieg śledztwa.

Słowa kluczowe: przestępstwo, kryminalistyka, zdrowie, elementy, charakterystyka, instytucje odbywania kary.

Abstract. The articles of the article analyze the forensic nature of deliberate injury to a person serving a sentence in the form of imprisonment. Several elements of forensic characteristics are investigated, which are of practical importance, since they allow us to justify versions of individuals who are interested in harming the victim's health, as well as to use knowledge and possibilities of forensic medical examination in the process of investigating deliberate damage to health of the person who carries out punishment in the form of imprisonment. Proposed by the author, use informative and cognitive orientation which will allow in practice to carry out retrospective and perspective modeling of criminal activity under investigation, to predict its development and, accordingly, to plan the course of further investigation.

Keywords: crime, criminalistics, health, elements, characteristics, institutions of execution of sentences.

Анотація. У положеннях статті проведено аналіз криміналістичної характеристики умисного заподіяння шкоди здоров'ю особі, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі. Досліджено окремі елементи криміналістичної характеристики, які мають практичне значення, оскільки дозволяють обґрунтувати версії про осіб, зацікавлених у заподіянні шкоди здоров'ю потерпілому, а також використати знання та можливості судово-медичної експертизи у процесі розслідування умисного заподіяння шкоди здоров'ю особі, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі. Запропоновано автором, використовувати інформаційно-пізнавальну спрямованість яка дозволить на практиці здійснювати ретроспективне і перспективне моделювання злочинної діяльності що розслідується, прогнозувати її розвиток і, відповідно, планування ходу подальшого розслідування.

Ключові слова: злочин, криміналістика, здоров'я, елементи, характеристика, установи виконання покарань.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сьогодні стан забезпечення права засудженого на безпеку щодо його життя та здоров'я залишається на дуже низькому рівні. На цей факт вказують численні повідомлення засобів масової інформації про заподіяння тілесних ушкоджень особам які відбувають покарання у виді позбавлення волі. Так 24 квітня 2017 було висвітлено інформацію, що упродовж березня-квітня 2017 року розпочали 4 кримінальні провадження з приводу виявлення тілесних ушкоджень, завданих засудженим Ковельської виховної колонії, в тому числі можливого їх спричинення працівниками колонії [1, с.22], 13 листопада 2014 року Уповноваженим з прав людини було відкрито провадження за фактом масового побиття персоналом Бердичівської виправної колонії №70 засуджених осіб, які відбувають покарання у цій установі [2]. У більшості злочини які вчиняються щодо життя та здоров'я засуджених, що відбувають покарання у виді позбавлення волі є латентними, про що зазначають відомі науковці кримінологи та правозахисники. Саме тому, на наш погляд, комплексне дослідження криміналістичної характеристики умисного заподіяння шкоди здоров'ю засуджених, що відбувають покарання у виді позбавлення волі, дозволить визначити пріоритетні практичні напрямки вдосконалення не лише процесу розслідування таких справ, а й визначення способів їх фактичного виявлення, які у науці криміналістиці так і у практичній діяльності є не дослідженими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Теоретичною основою даної наукової статті стали праці як вітчизняних та закордонних вчених у галузі криміналістики, які присвячені дослідженню проблем злочинності в установах виконання покарань. До них можемо віднести праці Р. С. Белкіна, О. В. Батюка, В. Л. Виговського, І. Ф. Герасимова, В. Я. Горбачевського, А. В. Іщенка, Н. С. Карпова, Н. І. Клименко, М. С. Пузирьова, Є. В. Пряхіна та ін.. Проте варто констатувати що наукові дослідження вчених криміналістів, щодо питання криміналістичної характеристики злочинів, які вчиняються щодо осіб засуджених які відбувають покарання у виді позбавлення волі, в науці криміналістиці досліджено не достатньо.

Формулювання мети та завдань дослідження. Мета статті полягає у дослідженні та характеристиці елементів криміналістичної характеристики умисного заподіяння шкоди здоров'ю засуджених, що відбувають покарання у виді позбавлення волі, та вироблення пропозицій щодо удосконалення методичних основ розслідування злочинів даної категорії.

Виклад основного матеріалу. Вперше до поняття криміналістичної характеристики злочинів звернулись О. Н. Колесніченко та Л. А. Сергєєв [3; 4]. У подальшому дане питання достатньо активно обговорювалося на сторінках наукових видань. Значний внесок у розробку поняття, рівнів узагальнення, структури криміналістичної характеристики зробили В. П. Бахін, Р. С. Белкін, О. М. Васильєв, І. А. Возгрін, І. Ф. Герасімов, В. Г. Гончаренко, В. О. Коновалова, В. А. Образцов, М. В. Салтевський, М. О. Селиванов, В. Г. Танасевич, В. Ю. Шепітько та інші.

В науковій та навчальній літературі під криміналістичною характеристикою розуміють систематизований опис даних про загальні, типові ознаки, обставини та інші характерні риси певного виду (групи) кримінальних правопорушень. Доцільно погодитись із тими науковцями, які зазначають, що особливо варто відзначити роль криміналістичної характеристики на початковому етапі розслідування, коли орган досудового розслідування стикається з дефіцитом інформації про подію, спосіб учинення злочину та особу, яка його вчинила. У цей період дані криміналістичної характеристики про типові способи вчинення конкретного злочину, об'єкти злочинного посягання, відомості про осіб, які переважно вчинили такі злочини, та інші дані покликані надавати допомогу в розкритті злочинів, визначати найбільш правильний напрям у розслідуванні злочинів [5].

При розгляді загальних положень криміналістичної характеристики науковці по різному підходять до визначення її структури, тобто до виділення і характеристики її елементів. Докладний аналіз поглядів науковців на структуру криміналістичної характеристики викладено в підручниках з криміналістики починаючи з появи даного терміну в науковому обігу і до теперішніх днів. Не вдаючись до поглибленого аналізу наявних дискусій, спробуємо обґрунтувати власне бачення елементів які складають структуру криміналістичної характеристики умисного заподіяння шкоди здоров'ю засуджених, що відбувають покарання у виді позбавлення волі.

На наш погляд, до основних елементів криміналістичної характеристики заподіяння тілесних ушкоджень, як одного із видів шкоди здоров'ю засудженому що відбуває покарання у виді позбавлення волі можна віднести: 1) спосіб вчинення злочину; 2) мотив; 3) слідову картину злочину; 4) місце вчинення злочину; 5) час вчинення злочину; 6) особу потерпілого; 7) особу злочинця.

Проводячи науковий аналіз способів заподіяння тілесних ушкоджень засудженому варто зауважити, що цей елемент криміналістичної характеристики є особливо важливий, оскільки він дозволяє, на наш погляд, злочини даної категорії поділяти на дві основні групи. До першої групи можемо віднести злочини які ретельно готуються, криміналістичними елементами такого злочину є: підшукування знарядь злочину; підшукування співучасників; розподілу ролей співучасників; влаштування та підшукування місця вчинення злочину; виготовлення знарядь учинення злочину; за необхідності підготовки засобів маскування та створення обстановки відволікаючого характеру.

До другої групи доцільно віднести злочини, які вчиняються спонтанно, для них є характерним відсутність елементу підготовки до вчинення злочину, оскільки умисел на заподіяння тілесних ушкоджень виникає найчастіше раптово, наприклад, під час сварки засуджених, з'ясування особистісних відносин, порушення особою неформальних злочинських правил поведінки, не рідко й неправильного висловлювання при спілкуванні тощо. У таких випадках, спосіб учинення злочину засудженими обирається залежно від обстановки, що складається на момент його вчинення. Згідно даних судово-слідчої практики, таких злочинів вчиняється менше ніж половина – 40 %, проте розглядаючи загальні закономірності у способах учинення злочинів щодо шкоди здоров'ю засуджених в УВП необхідно зазначити про те, що вони залежать від конкретного діяння й визначають їх. Так, наприклад, одним із найпоширеніших способів шкоди здоров'ю в УВП є нанесення фізичних ударів в життєво важливі органи а також завдання колото-різаних ран.

Проводячи аналіз мотиву, як елементу криміналістичної характеристики заподіяння шкоди здоров'ю засудженим, що відбувають покарання у виді позбавлення волі, варто зауважити, що вчені визначають мотив (від лат. *movere* — надавати руху, штовхати) як психічне переживання, що спонукає людину та визначає вибір нею дій [6, с. 69]. Важливим є питання щодо того, наскільки він, будучи прихованою, внутрішньою характеристикою особистості засудженого чи співробітника УВП, здатен проявлятися назовні та характеризувати її певні риси, що може бути використано в інтересах розслідування. Так на думку В.О. Волинського, поведінкові, психологічні ознаки злочинця відображаються у вигляді не лише ідеальних, але й матеріальних слідів злочинів у матеріальній обстановці, що достовірно відображає ознаки та властивості особи, яка вчинила злочин [7, с. 183]. Варто на наш погляд, погодитись із А.Н. Васильєвим, який зазначав, що мотив злочину доволі часто відображається у способі, що як зовнішній бік події виступає перед слідчим здебільшого на початку розслідування [8, с. 27]. Відповідні тим чи іншим мотивам діяння, їх характер, слідова картина, предмет посягання, особа жертви дозволяють, як вважає В.І. Алексейчук висувати припущення про інтереси, потреби злочинця, які, у свою чергу, можуть бути по в'язані з його належністю до певної статевої, вікової, професійної групи тощо [9, с. 135]. Варто зауважити, що науковці криміналісти не висловлюються щодо місця мотивів у складі криміналістичної характеристики злочинів, але вказують на низку пов'язаних з ними обставин діяння (слідів, способу, предмета посягання, особи злочинця тощо), які вчені зазвичай вносять як елементи до зазначеної наукової категорії. Так зокрема, М.В. Салтевський, порівнявши позиції багатьох науковців щодо структури криміналістичної характеристики, встановив, що вони здебільшого описують предмет безпосереднього посягання, спосіб вчинення злочину в широкому розумінні, типову обстановку — "слідову картину" в широкій інтерпретації, а також особу злочинця [10, с. 419].

Слідова картина умисного заподіяння шкоди здоров'ю засуджених, що відбувають покарання у виді позбавлення волі характеризується наявністю ідеальних та матеріальних слідів злочину. Джерелом ідеальних слідів є відомості отриманні від потерпілого, звинуваченого. Матеріальні сліди, на наш погляд, доцільно, класифікувати за трьома групами.

По-перше, до матеріальних слідів відносять передусім власне наслідки злочинної діяльності в матеріальному середовищі. Вони фактично настали в результаті дії або бездіяльності, пов'язаної з заподіянням шкоди здоров'ю, зокрема ними може бути наявність

трупів, тілесних пошкоджень у потерпілих, сліди руйнування чи пошкодження приміщень, обладнання.

По-друге, виділяють матеріальні сліди, які тісно пов'язані з обстановкою вчинення злочину, зокрема такими обставинами як час, місце, вид виробництва, характер виконуваних робіт. Ця група слідів може свідчити про певні обставини, вчинення злочину, зокрема: а) характер події, умови роботи (висока або надто низька температура і вогкість повітря, безлад на робочих місцях, значна концентрація пилу або отруйних речовин, слабка освітленість); б) неробочий стан механізмів, пристосувань та інструментів, якими користувався потерпілий; в) причина події (несправність верстатів і механізмів, контрольних, вимірювальних і сигнальних приладів, оплавлення дротів, що свідчить про коротке замикання, відсутність засобів індивідуального захисту тощо).

По-третє, матеріальними слідами є певні відомості, відображені в різних документах, пов'язаних із організацією безпеки виробництва в УВП, під час виконання певного виду робіт. Носіями таких відомостей можуть бути такі документи: 1) накази з питань охорони праці, забезпечення безпеки виробництва, призначення і переміщення засуджених, покладання на посадовців обов'язків із забезпечення правил безпеки праці та виробництва; 2) журнали обліку інструктажів із техніки безпеки; 3) наряди-завдання на виконання робіт; 4) графіки і акти профілактичних оглядів і ремонту обладнання; 5) відомості на видачу спецодягу та індивідуальних засобів захисту; 6) плани профілактичних перевірок і ремонту обладнання; 7) графіки проведення медичних обстежень засуджених; 8) положення та інструкції з техніки безпеки виробництва; 9) обліково-звітна документація щодо травматизму. Це не вичерпний перелік документів. Нарівні з цим у таких документах можуть міститися і сліди приховування злочину, зокрема сліди витирання, дописувань, додруковування, виправлення та інші сліди підробки документів.

На наш погляд, саме виявлення та аналіз таких слідів дозволяє зазначити злочинний характер події, її причини та наслідки, наявність причинового зв'язку між ними, способи досягнення злочинної мети – конкретну особу потерпілого й злочинця.

Доцільно, на наш погляд, використовувати у процесі розслідування злочинів даної категорії відомості про способи приховування злочинів, до яких можемо віднести: 1) надання неправдивих показань (свідчень); 2) відмова обвинуваченого від давання показань; 3) вплив на потерпілого, свідка з боку оточення злочинця; 4) вжиття заходів щодо не залишення слідів злочину; 5) висунення помилкового алібі; 6) знищення слідів, знарядь злочину, одягу, інших предметів, що викривають особу, після вчинення злочину; 7) інсценування некримінальної події (зокрема, маскуються під нещасні випадки засуджених).

Зустрічаються й такі неординарні способи приховування злочинів, як знищення єдиного "свідка" – потерпілого (шляхом заподіяння йому смертельних ушкоджень) і вчинення нового (нових) злочину, що не планувалося.

Для криміналістичної характеристики заподіяння шкоди здоров'ю засудженого важливого значення набувають відомості про час, місце і обстановку вчинення посягання, особу потерпілого, а тому вони підлягають обов'язковому дослідженню, встановленню закономірних кореляційних зв'язків між ними. У подальшому це дозволить вже на початковому етапі розслідування правильно обґрунтувати версії, визначати напрями їх перевірки для встановлення особи, причетної до даного злочину.

Аналіз кримінальних справ про заподіяння шкоди здоров'ю засуджених засвідчує, що найбільше небезпечним для таких злочинів часом доби є нічний (з 00 до 06 год.) – 52,7% та денний (з 06 до 12 год.) – 24,1%, вечірній (з 18 до 24 год.) – 17,1%. Найменше таких злочинів вчиняється в денний час (з 12 до 18 год.) – 6,1%. Якщо порівняти наші дані з даними дослідників двадцятирічної давнини, можна побачити суттєві відмінності. У той час близько 80% злочинів вчинялося з 18 до 24 години, що пояснювалося способом життя людей [11].

Місця заподіяння шкоди здоров'ю засудженому можна розподілити наступним чином. Даний злочин є характерним для місць загально перебування засуджених, в камерах 67,7%, на виробництві 32,3%. Кожен четвертий злочин вчиняється в житлових приміщеннях. За місцем роботи і навчання вчиняється по 4,1% злочинів. В місцях загального користування туалетах – 12,3%; лазнях – 25,1%; в місцях відпочинку – 14,1%. Зазначений вид злочинів більшою мірою є притаманним чоловікам. Ними вчинено 87,0% заподіяння шкоди здоров'ю, а жінками 13,0%. За віком особи, які вчинили злочин розподіляються: від 14 до 16 років – 10,7%; від 16 до 18 років – 13,5%; від 18 до 24 років – 23,6%; від 24 до 30 років – 21,3%; після

30 років – 30,9%. Більше половини з засуджених (56,0%) вчинили злочин уперше і 80,1% – без співучасників. Половина засуджених під час вчинення злочину перебувала у стані надмірного збудження (ейфорії) – 58,4%, а 18,0% – в стані наркотичного сп'яніння. На момент вчинення злочину половина засуджених (47,2%) не працювали і не навчалися [11].

Узагальнюючи розглянуте, структуру криміналістичної характеристики тяжких тілесних ушкоджень можна представити у вигляді системи відомостей, які характеризують:

- предмет злочинного посягання;
- спосіб заподіяння тілесних ушкоджень;
- обстановку вчинення злочину – слідову картину у широкому її розумінні;
- мету і мотив заподіяння тілесних ушкоджень;
- особу злочинця.

Оскільки характеристика зазначених структурних елементів та встановлення зв'язків між ними має важливе значення для розробки криміналістичних рекомендацій з розслідування тяжких тілесних ушкоджень ці питання будуть розглянуті у самостійних підрозділах роботи докладніше.

Висновки й перспективи подальших досліджень. З аналізу наведених елементів криміналістичної характеристики видно, що відомості про злочин охоплюють чотири його сторони. Звичайно, для кожного виду злочинів заподіяння шкоди здоров'ю засуджених вони будуть відрізнятися і наповнюватися специфічним змістом. Виділення названої сукупності ознак не ставить перед собою за мету дати повну і всебічну характеристику злочину. Мета такої характеристики полягає в системному відображенні таких даних про злочинну діяльність, що мають інформаційно-пізнавальну спрямованість і дозволяють у цьому зв'язку здійснювати ретроспективне і перспективне моделювання злочинної діяльності що розслідується, прогнозування її розвитку і, відповідно, планування ходу подальшого розслідування. На наш погляд, зазначений підхід до побудови структури криміналістичної характеристики, в узагальненому вигляді, нагадує підхід до побудови структури предмету доказування в кримінальному процесі. Незважаючи на розмаїття і особливості окремих груп злочинів формула предмета доказування є єдиною для всієї їх сукупності. Разом з тим, при розгляді предмету доказування конкретної групи, виду злочинів предмет доказування конкретизується, наповнюється відповідним змістом, звертається увага на особливості предмета і меж доказування по окремим групам злочинів що вчиняються в УВП. Подібно до цього в криміналістиці розробляються особливості криміналістичних характеристик окремих видів злочинів (убивств вчинених в та ін.).

Список літератури:

1. За побиття засуджених у Ковельській виховній колонії покарали 9 посадовців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.volynnews.com/news/society/9-posadovtsiv-kovelskoyi-vykhovnoyi-koloniyi-pokaraly-za-pobyttia-zasudzhe/>
2. Валерія Лутковська звернулася з поданням до Генерального прокурора України щодо побиття засуджених у Бердичівській виправній колонії №70 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www1.ombudsman.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4153:70&catid=14:2010-12-07-14-44-26&Itemid=75
3. Колесниченко А. Н. Научные и правовые основы расследования отдельных видов преступлений : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / А. Н. Колесниченко. – Харьков, 1967.
4. Сергеев Л. А. Расследование и предупреждение хищений, при производстве строительных работ : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Л. А. Сергеев. – Москва, 1966.
5. Пузирьов М. С. Криміналістична характеристика злочинів, що вчиняються в установах виконання покарань / М. С. Пузирьов, В.Л. Віговський // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2015. – № 14, том 2. – С. 125.
6. Коновалова В.О. Юридична психологія. Академічний курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В.О. Коновалова, В.Ю. Шепітько. – Київ : Вид. Дім "Ін Юре", 2004. – 424 с.
7. Волинский В.А. Криминалистическая техника : наука-техника-общество-человек / В.А. Волинский. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 311 с.

8. Васильев А.Н. Проблемы методики расследования отдельных видов преступлений / А.Н. Васильев. – Москва : ЛексЭст, 2002. – 76 с.
9. Алексейчук В.І. Криміналістичні засоби діагностики особи невідомого злочинця під час огляду місця події / В.І. Алексейчук // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики : збір. наук. праць. – 2009. – Вип. 9. – С. 132–138.
10. Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник / М.В. Салтевський. – Київ : Кондор, 2005. – 588 с.
11. Батюк О.В. Теорія і практика криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, вчинених в пенітенціарних установах : монографія / О.В. Батюк. – Луцьк, 2014. – 320 с.

CRIMINALISTIC CHARACTERISTICS OF HUMAN DEGRADATION OF PERSONAL HEALTH CARE COMING PENALTY AS A VIOLATION

Borovyk Andrii

Problem solving in general and its connection with important scientific or practical tasks. Today the state of ensuring the right of the convicted person to safety regarding his life and health remains at a very low level. The fact is that there are numerous mass media reports of causing bodily harm to persons serving sentences in the form of imprisonment. Thus, on April 24, 2017, information was provided that during March-April 2017 4 criminal proceedings were initiated on the identification of bodily injuries inflicted by the convicts of the Kovel educational colony, including the possible induction by the workers of the colony [1, p.22], on November 13, 2014 In the year, the Commissioner for Human Rights opened the proceedings on the fact of mass beating by the staff of the Berdichev penal colony number 70 convicted persons serving sentences in this institution [2]. Most crimes committed in relation to the life and health of convicts serving sentences in the form of deprivation of liberty are latent, as noted by well-known scientists and criminologists and human rights activists. That is why, in our opinion, a comprehensive study of forensic characteristics of intentional infliction of harm to the health of convicts serving sentences in the form of imprisonment will allow identifying priority practical directions for improving not only the process of investigating such cases, but also determining the ways of their actual detection, which in science of forensic science and in practice is not investigated.

An analysis of recent research and publications, which began the solution to this problem, the allocation of previously unsettled parts of the general problem. The theoretical basis of this scientific article was the work of both domestic and foreign scientists in the field of criminalistics, which are devoted to the study of crime problems in penitentiary institutions. These include the works of R. S. Belkin, O. V. Batyuk, V. L. Vihovsky, I. F. Gerasimov, V. Ya. Gorbachevsky, A. V. Ishchenko, N. S. Karpov, N. I. Klymenko, M. S. Puzyryova, E. V. Pryakhina, etc. However, it should be noted that the scientific researches of criminologists, concerning the question of the criminalistic characterization of crimes committed against persons convicted of serving sentences in the form of imprisonment, are investigated in the science of forensic science not enough.

Formulation of research goals and objectives. The purpose of the paper is to study and characterize the elements of forensic characteristics of intentional harm to the health of convicts serving sentences in the form of imprisonment, and to develop proposals for improving the methodological foundations for investigating crimes in this category.

Presenting main material. For the first time, O. N. Kolesnichenko and L.A. Sergeev [3; 4]. In the future, this issue was discussed quite actively in the pages of scientific publications. Significant contribution to the development of the concept, levels of generalization, the structure of forensic characteristics was made by V.P. Bakhin, R.S. Belkin, O.M. Vasiliev, I.A. Vozhrin, I. F. Gerasimov, V.G. Goncharenko, V.O. Konovalova, V.A. Obratsov, M.V. Saltevsky, M.O. Selivanov, V.G.Tanasevich, V.Yu. Shepitko and others.

In the scientific and educational literature under the forensic characteristic understood as a systematic description of the data on general, typical features, circumstances and other characteristics of a certain type (group) of criminal offenses. It is advisable to agree with those scholars who point out that it is especially worthwhile to mention the role of forensic characteristics at the initial stage of the investigation, when the pre-trial investigation body faces a shortage of

information about the event, the method of committing the crime and the person who committed it. During this period, the forensic description of the typical methods of committing a particular crime, the objects of a criminal encroachment, information on persons who mainly committed such crimes, and other data designed to assist in the disclosure of crimes, determine the most appropriate direction in the investigation of crimes [5].

When considering the general provisions of forensic characteristics, scientists are differently suited to the definition of its structure, that is, to the allocation and characteristics of its elements. Detailed analysis of the views of scholars on the structure of forensic characteristics is described in the textbooks on forensic science since the appearance of this term in scientific circulation and to the present day. Without going into depth analysis of the current discussions, try to justify their own vision of the elements that make up the structure of the criminological characteristics of deliberate injury of prisoners serving a sentence of imprisonment.

In our view, the main elements of criminological characteristics of bodily injury as one of the types of harm that a convicted person serving a sentence of imprisonment include: 1) the way the offense; 2) the motive; 3) a trace of the crime; 4) the place where the crime was committed; 5) time of committing a crime; 6) the identity of the victim; 7) the person of the offender.

Through scientific analysis methods bodily injury convicted worth noting that this element of forensic characteristics are especially important because it allows, in our view, this category of crimes divided into two main groups. The first group can include crimes that are carefully prepared, forensic elements of such a crime are: the search for tools of the crime; search for accomplices; sharing roles of accomplices; placement and search of the place of the crime; manufacturing of tools for committing a crime; if necessary, to prepare means of masking and create an environment of distracting character.

It is expedient to include the crimes committed spontaneously in the second group, for them there is a characteristic absence of the element of preparation for committing a crime, since the intention to inflict bodily injuries often occurs suddenly, for example, during convict convicts, clarification of personal relations, violation by a person of informal thieves' behavior, not rarely and misconception in communication, etc. In such cases, the method of committing a crime by the convicts is chosen depending on the circumstances prevailing at the time of its commission. According to forensic practice such crimes committed less than half - 40%, but considering the common patterns in the way of taking crimes against injury convicts in PIs should be noted that they depend on the specific acts and define them. For example, one of the most widespread ways of harming health in LVP is to inflict physical attacks on vital organs, as well as puncturing.

In analyzing the motive as an element of the forensic nature of causing harm to the health of prisoners serving sentences in the form of imprisonment, it is worth noting that scientists define the motive (from the Latin *movere* - to provide movement, push) as a psychic experience that prompts a person and defines the choice of her actions [6, p. 69]. The important question is how much he, being hidden, the internal characterization of the personality of the convicted person or employee of the UVP, is able to manifest itself outward and characterize its specific features that may be used in the interests of the investigation. So according to VO Volyn, behavioral, psychological features of the offender are reflected in the form of not only perfect, but also material traces of crimes in the material environment, which faithfully reflects the features and characteristics of the person who committed the crime [7, p. 183]. In our opinion, it is worth agreeing with AN Vasiliev, who noted that the motive of the crime is often reflected in the way that the external side of the case appears to the investigator in most cases at the beginning of the investigation [8, p. 27]. According to one or another motive of the act, their character, trace pattern, the subject of the attack, the person of the victim allow, as VI believes Alekseychuk put forward assumptions about the interests, needs of the offender, who, in turn, may be related to his affiliation with a particular sexual, age, professional group, etc. [9, p. 135]. It is worth noting that criminological scholars do not speak about the place of motives as part of the forensic character of the crimes, but point out a series of related circumstances of the act (traces, method, object of the attack, the person of the offender, etc.), which scientists usually enter as elements to the specified scientific categories So in particular, MV Saltevsky, comparing the positions of many scholars with regard to the structure of forensic characteristics, found that they mostly describe the subject of direct encroachment, the method of committing a crime in a broad sense, the typical situation - the "trace picture" in broad interpretation, as well as the identity of the offender [10, p. 419].

A follow-up picture of the intentional infliction of harm to the health of convicts serving sentences in the form of imprisonment is characterized by the presence of perfect and material traces of a crime. The source of perfect traces is the information received from the victim, the accused. Material traces, in our opinion, it is expedient to classify in three groups.

First, material traces include, first and foremost, the actual consequences of criminal activity in the material environment. They actually came as a result of the action or inactivity associated with causing damage to health, in particular, they may include the presence of corpses, bodily injuries in the victims, traces of destruction or damage to premises, equipment.

Second, distinguish material traces, which are closely related to the circumstances of the crime, in particular such circumstances as time, place, type of production, the nature of the work performed. This group of tracks may indicate certain circumstances, the commission of a crime, in particular: a) the nature of the event, the working conditions (high or too low temperature and air humidity, disorder at work, significant concentration of dust or poisonous substances, poor lighting); b) the non-working condition of the mechanisms, devices and tools used by the victim; c) the cause of the event (fault of machines and mechanisms, control, measuring and signaling devices, flashing of wires, indicating a short circuit, the absence of personal protective equipment, etc.).

Thirdly, material traces contain certain information, reflected in various documents related to the organization of security of production in the administrative unit, while performing certain types of work. The following documents may contain such information: 1) orders on labor protection, safety of production, appointment and transfer of convicts, the assignment of duties to officials to ensure safety and labor regulations; 2) logbooks of safety instructions; 3) dress-tasks for the work; 4) schedules and acts of preventive inspection and repair of equipment; 5) information on the issue of overalls and personal protective equipment; 6) plans for preventive inspections and repair of equipment; 7) schedules of medical examinations of convicts; 8) regulations and safety instructions for production; 9) records and records on injuries. This is not an exhaustive list of documents. Similarly, such documents may contain traces of concealment of a crime, in particular traces of wiping, posting, reprinting, corrections, and other evidence of forgery of documents.

In our opinion, it is the discovery and analysis of such traces to indicate the criminal nature of the event, its causes and consequences, the existence of a causal link between them, the means of achieving a criminal purpose - the specific person of the victim and the offender.

It is advisable, in our opinion, to use in the process of investigation of crimes in this category information about ways to conceal crimes, which we can include: 1) providing false testimony; 2) refusal of the accused to testify; 3) influence on the victim, witness from the environment of the offender; 4) taking measures not to leave traces of a crime; 5) nominating a false alibi; 6) the destruction of traces, instruments of crime, clothing, other objects that reveal a person, after committing a crime; 7) staging a non-criminal event (in particular, masking the accidents of convicts).

There are also such extraordinary ways of concealing crimes, as the destruction of a single "witness" - the victim (by causing him fatal injuries) and the commission of a new (new) crime that was not planned.

For forensic characteristics of causing harm to the health of the convict, important information is acquired about the time, place and circumstances of the attack, the person of the victim, and therefore they are subject to compulsory study, establishing regular correlation relations between them. In the future, this will allow the initial stage of the investigation to properly justify the versions, determine the direction of their verification to identify the person involved in the crime.

The analysis of criminal cases on harm to the health of convicts shows that the most dangerous for such crimes is the night (from 00 till 06 hours) - 52.7% and the day (from 06 to 12 hours) - 24.1% , evening (from 18 to 24 hours) - 17,1%. The smallest such crimes are committed during the day (from 12 to 18 hours) - 6.1%. If we compare our data with the data of researchers twenty years ago, we can see significant differences. At that time, about 80% of crimes committed from 18 to 24 hours, which was explained by the way people live [11].

The places of health damage to a convict can be distributed as follows. This crime is characteristic of places of general residence of convicts, in chambers 67,7%, in manufacture 32,3%. Every fourth crime is committed in residential areas. At the place of work and study, 4,1% of crimes are committed. In places of common use of toilets - 12,3%; baths - 25,1%; in places of rest - 14,1%. This type of crime is more common to men. They committed 87.0% of the damage to

health, and women 13.0%. By age, persons who committed a crime are distributed: from 14 to 16 years - 10.7%; from 16 to 18 years old - 13,5%; from 18 to 24 years old - 23,6%; from 24 to 30 years - 21.3%; after 30 years - 30.9%. More than half of those convicted (56.0%) committed the crime for the first time and 80.1% - without complicity. Half of those convicted during the commission of the crime were in a state of excessive excitement (euphoria) - 58.4%, and 18.0% - in a state of intoxication. At the time of the crime, half of the prisoners (47.2%) did not work and did not study [11].

Summarizing the considered, the structure of forensic characteristics of severe bodily injuries can be represented as a system of information that characterizes:

- the subject of a criminal offense;
- way of causing bodily harm;
- the situation of the commission of a crime - a traceable picture in its broadest sense;
- Purpose and motive of infliction of bodily injuries;
- the person of the offender.

Since the characteristics of these structural elements and the establishment of links between them are important for the development of forensic recommendations for the investigation of grave bodily injuries, these issues will be considered in separate parts of the work in more detail.

Conclusions and perspectives of further research. From the analysis of the above elements of forensic characteristics, it is clear that the information about the crime covers its four sides. Of course, for each type of crime, the harm to the health of convicts will differ and be filled with specific content. Isolation of the set of features does not set itself the goal of giving a complete and comprehensive description of the crime. The purpose of such a characteristic is to systematically map such data about criminal activities that have information and cognitive orientation and allow in this regard to carry out a retrospective and perspective modeling of the criminal activity under investigation, to predict its development and, accordingly, to plan the course of further investigation. In our view, this approach to the construction of the structure of forensic characteristics, in generalized form, resembles the approach to constructing the structure of the subject of evidence in the criminal process. Despite the diversity and peculiarities of certain groups of crimes, the formula of the subject of proof is the only one for all of their totality. However, when considering the subject of proof of a particular group, the type of crime, the subject of evidence is specified, is filled with relevant content, attention is drawn to the peculiarities of the subject and the limits of evidence for specific groups of crimes committed in the PIs. Similarly, in criminology, the features of forensic characteristics of certain types of crimes (murders committed in and others) are developed.

References:

1. Za pobyttya zasudzhennykh u Kovelskiy vykhovniy koloniyi pokaraly 9 posadovtsiv [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <https://www.volynnews.com/news/society/9-posadovtsiv-kovelskoyi-vykhovnoyi-koloniyi-pokaraly-za-pobyttya-zasudzhe/>
2. Valeriya Lutkovska zvernulasya z podannym do Heneral'noho prokurora Ukrainy shchodo pobyttya zasudzhennykh u Berdychivs'kiy vypravniy koloniyi №70 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://www1.ombudsman.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4153:70&catid=14:2010-12-07-14-44-26&Itemid=75
3. Kolesnychenko A. N. Nauchnye y pravovye osnovy rassledovannya otdelnykh vydov prestuplenyy : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk / A. N. Kolesnychenko. – Khar'kov, 1967.
4. Serheev L. A. Rassledovanye y preduprezhdenye khyschenyy, pry proyzvodstve stroytel'nykh rabot : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk / L. A. Serheev. – Moskva, 1966.
5. Puzyrov M. S. Kryminalistychna kharakterystyka zlochyniv, shcho vchynyayut'sya v ustanovakh vykonannya pokaran' / M. S. Puzyr'ov, V.L. Vihovs'kyy // Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiya. – 2015. – № 14, tom 2. – S. 125.
6. Konovalova V.O. Yurydychna psykholohiya. Akademichnyy kurs : pidruch. dlya stud. yuryd. spets. vyshch. navch. zakl. / V.O. Konovalova, V.Y. Shepit'ko. – Kyiv : Vyd. Dim "In Yure", 2004. – 424 s.

7. Volynskyy V.A. Krymynalystycheskaya tekhnika : nauka-tekhnika-obshchestvo-chelovek / V.A. Volynskyy. – Moskva : YUNYTY-DANA, 2000. – 311 s.
8. Vasylev A.N. Problemy metodyky rassledovaniya ot del'nykh vydov prestupleniy / A.N. Vasyl'ev. – Moskva : LeksEst, 2002. – 76 s.
9. Alyeksyeychuk V.I. Kryminalistychni zasoby diahnozyky osoby nevidomoho zlochyntsyia pid chas ohlyadu mistyia podiyi / V.I. Alyeksyeychuk // Teoriya ta praktyka sudovoyi ekspertyzy i kryminalistyky : zbir. nauk. prats'. – 2009. – Vyp. 9. – S. 132–138.
10. Saltevs'kyy M.V. Kryminalistyka (u suchasnomu vykladi) : pidruchnyk / M.V. Saltevs'kyy. – Kyiv : Kondor, 2005. – 588 s.
11. Batyuk O.V. Teoriya i praktyka kryminalistychnoho zabezpechennya rozsliduvannya zlochyniv, vchynenykh v penitentsiarnykh ustanovakh : monohrafiya / O.V. Batyuk. – Luts'k, 2014. – 320 s.